

CIJENA lista: U pretplati za čitavu god. K 86.—, za polugodište K 48.—, tromjesečno K 30.—, mjesečno K 10.—, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASI primaju se uopravi lista trg Cuztoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 8 sati ujutro.

HRVATSKI LIST izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRPOTIĆ u Puli trg. Cuztoza 1. Uredništvo: Sijenska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. post. Med. 26.795.

Godina IV.

U Puli, nedjelja 10. ožujka 1918.

Broj 961.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, (D. u.) Službeno se javlja. Kod Balte u Ukrajini bile su po četama, koje su napredovale u svrhu zaštite željeznice Kovel—Odesa, raspršene jače bande. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 9. (D. u.) V. gl. st. javlja: Zapadno bojište: Bojna skupina prijest. Rupprechta; Zivahna obostrana izvidnička djelatnost dovela je do istočno od Merckena, u Houthousterskoj šumi, sjeverozapadno od Helluvilla i na sjevernoj obali Lya do žestokih pješadijskih bojeva. Doprmičeno bje mnogo zarobljenika. Na mnogo strana oživjela topovska vatra, koja je na večer osobito na flandrijskoj fronti i sjeverno od Scarpe ojačala. — Na fronti vojnih skupina njemačkog prijestolonasljednika i vojvode Albrehta oživjela je bojna djelatnost samo u nekim odsječcima. Na odmazdu za neprijateljska bacanje bomba na otvorene gradove Trier, Manheim i Pirmasmitz dne 19. i 20. veljače navallia su naša zračna lijetala u noći od 9. o. m. ponovno na Pariz i postigla dobre uspjehe. — Istok: Borbe sa bandama sjeverno i istočno od Birzula, na željeznici Smerinka—Odesa. Bande su bile raspršene. — S ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Iz Rusije.

Stockholm, 5. (D. u.) „Sozialdemokraten“ javlja preko Helsingforsa iz Petrograda: Socijalni revolucionarci lijevice, anarkiste i komuniste agitiraju za rat. Od svih radničkih i vojničkih je vijeća u zemlji glasovalo njih 60 za prihvata, a njih 61 protiv prihvata njemačkih mirovnih uvjeta. Socijalni revolucionarci zahtijevaju prenos vlasti na gradske dume. „Pravda“ izjavlja, da će se proletarijat ravnati prema uzorku pariške komune. Anarkisti sastavljaju ratne bataljone sa crnim zastavama. — Dne 7. ožujka sastaje se kongres boljševika u svrhu, da podvrgne reviziji program države.

Petrograd, 8. (D. u.) P. b. a. Njemačko je vrhovno zapovjedništvo službeno obavijestilo glavni stožer u Petrogradu, da obustavlja neprijateljstva.

Petrograd, 8. (D. u.) Reuter. Trocki je odstupio sa svog mjesta kao pučki povjerenik za izvanjske poslove.

Amsterdam, 8. (D. u.) Reuter javlja iz Petrograda: Izvršujući glavni ured sovjeta ratificirao je mirovni ugovor sa središnjim vlastima velikom većinom. Odbor je naložio članovima, koji putuju u Moskvu, da glasuju za ratifikaciju. Glas se, da se je Krilenko radi političkih nesuglasica sa pučkim povjerenicima zahvalio.

Mir sa Ukrajinom.

Beč, 9. (D. u.) „Reichspost“ priopćuje razgovor sa izaslanicima Ukrajine Ostapenkom, Safranikom i Salsnjakom, koji izjavljaju, da konferencije, što su se ovih dana održavale u Beču, svojim tokom i načinom susretljivosti austro-ugarske vlade ojačavaju pouzdanja, da će susjedno-prijateljski odnošaj izmedju središnjih vlasti i Ukrajine ostati trajan. Ostapenko izjavlja — oprovrgavajući neistinite novinske vijesti — da izvoz živeža u središnje države ne će uslijediti u mjesecu svibnju, nego još ovog mjeseca putem službenih mjesta za zamjembu, glede česa je već postignut sporazumak. Monopolom na žito, koji je uveden u Ukrajini, dovest će se izvoz žita iz Ukrajine na srednji put. Ne gledajući na pljačkanja boljševika raspolaže seosko pučanstvo u Ukrajini znatnim zalihama žita. U prvom se redu radi o tom, da se poduzmu primjerene mjere, da se postigne — što više je moguće — odredjen i jedinstven cilj u interesu države i pučanstva. — Ukrajinski su izaslanici, koji su uvjerali, da nerado ostavljaju glavni grad države, otputovali u Kijev, da podaju izvještaj radničkom odboru, radi, te ministarskom vijeću o svojim vijećanjima u Berlinu i Beču.

Mirovna konferencija sa Rumunjskom.

Bukarešt, 9. (D. u.) Jučer se je u dvorcu Cotroceni održavala plenarna sjednica mirovne konferencije pod predsjedanjem bugarskog prvog izaslanika Tonceffa. On je izrazio želju, da se rasprave što više pospješuje. Rumunjski se je prvi izaslanik pridružio toj želji. Da se udovolji toj obostranoj želji, predložio je g. Argentojanu, neka mu se — što prije je moguće — priopći sveukupni sadržaj svih pojedinih zahtjeva savezničkih vlada, kako bi ih on osobno mogao podnijeti svojoj vladi. Odnosna je priopćenja primio g. Argentojanu

jučer. Danas će otputovati u Jassy. Njegov se povratak očekuje za naredni utorak. Izmedju toga će se nastaviti neobvezatni dogovori na tehničkom području s ostalim članovima rumunskog izaslanstva.

Clemenceau govori.

Pariz, 8. (D. u.) Odgovarajući na interpellaciju glede odgovornosti za otkrića u aferi Bolo-paše izjavio je ministar-predsjednik Clemenceau medju ostalim: Mi vodimo rat za zaštitu i slobodu republike. Naše misli moraju uvijek biti upravljene na rat. Nema drugo želje, nego da izvedem svoju zemlju iz položaja, u kojemu se nalazi. Moj jedini cilj jest podržavanje morala zemlje u krizi, kakove naša zemlja nije nikad poznavala. Veli se, da trebamo mir, što prije je moguće. I ja želim mir. Bio bi zločin, misliti drukčije. Ali time, što se vapi za mirom, ne ušutkava se njemački militarizam. Moja formula za unutrašnju politiku glasi: „Vodim rat“, a za izvanjsku politiku: „Vodim rat“. Ja nastojim, samo da uzdržim pouzdanje u naše saveznike. Rusija nas je ostavila; ja ću nastaviti rat do posljednjeg sata, jer ovaj će posljednji biti naš.

Bonar Law o položaju.

London, 7. (D. u.) Reuter: Ministar je riznica naveo u svom govoru u donjoj kući nadalje ovo: On sumnja, da li će doći do njemačke ofenzive. Amerikanska pomoć ovaj o uspješima na moru. Admirallteta ih očekuje. Čim bude uspostavljeno ravnojesje, mjenjat će se položaj od nedjelje do nedjelje. Budu li saveznici složni, to mogu pouzdano očekivati svoj cilj, naime uništenje njemačkog militarizma. No kad bi se taj rat dokrajčio prije nego li bude postignut taj cilj, tad bi to bio poraz po Englesku.

* Talljanski izvještaj od 8. ožujka. U nizini Lagli (Posina) uznemirivale su naše patrolje neprijatelja s uspjehom. U dolini Prieto bili su neprijateljski odjeli, koji su htjeli prodrijeti u naše crte, rastjerani vatrom iz pušičanih strojeva. U istočnom odsjeku visoravni Aslago bila je djelatnost neprijatelja uz preklide živalinija. Engleske su baterije i lijetali oborili neprijateljsko jedno lijetalo.

* Kaukaska republika. Otomansko izaslanstvo od tri člana zaputilo se je dne 9. o. m. u Trapezunt, da zapodjene pregovore s izaslanstvom republike kaukaska.

* Japan i Rusija. Kako javlja „Nieuwe Rotterdamsche Courant“ sa danom 8. ožujka prema brzopjavel iz New-Yorka, izjavio je japanski poslanik, da je osnova za intervenciju Japana u Sibiriji predbežno odgođena. Sad ovisi posve o Engleskoj, što će Japan učiniti. Kinesko je poslanništvo izjavilo, da će Kina podpirati politiku Udruženih država i po svoj se prilici ograničiti na zaštitu mandžurske granice. — „Daily Mail“ saznaje iz Tientsina od 5. ožujka, da bi Japan rado vidio sudjelovanje Kine. Kina se nada financijalnoj pomoći sa strane Japana i Amerike. Dne 4. ožujka raspršili su boljševici 50 vesta od Mandžule daleko, na sjevernoj granici Mandžurije, most sibirske željeznice.

* Zračna navala na Pariz. Iz Pariza se sa danom 8. o. m. službeno javlja: Neprijateljska su lijetala večeras izletjela nad Pariz. U osam i pol je sati na večer bio dan znak na alarm, izakako su bila naviještena neprijateljska lijetala, koja su se kretala u smjeru na Pariz. Naši su se lijetali smjesta uzdignuli. U deset sati i pol ustanovljeno bje, da su na više mjesta pale bombe. Javljaju se o žrtvama i o stvarnoj šteti. Službeni izvještaj od 8. o. m. u 1 sat i 50 minuta izjutra veli: Alarm, dan u 10 sati 50 minuta, trajao je do 12 sati 15 minuta. Prema prvim vijestima uspjelo je mnogim skupinama lijetala, da predju preko naših crta i da malo po malo stignu do područja grada Pariza. No već sad se čini kao izvjesno, da mnogo od njih nije moglo izvršiti svoje zadaće uslijed naše topovske i obrambene vatre. Odmah nakon znaka za alarm započela je zaporna vatra topništva, a veliki se je broj naših obrambenih lijetala uzdignulo. Broj žrtava dosad još nije poznat, ali čini se, da je manji nego kod prijašnjih navala.

* Zračna navala na London. London 9. (D. u.) Zračna je navala od sinoć bila prva zračna navala, koja je bila izvedena u noći bez mjesečine. Odmah nakon alarma čula se je nad Londonom žestoka topovska vatra, koja je potrajala preko jednog sata. — Reuter javlja sa danom 8. o. m. službeno iz Londona: Izgleda, kao da je zračna navala bila izvedena od 7 ili 8 neprijateljskih aeroplana, od kojih su dva stigla u London i bacala bombe. Ostali su neprijateljski strojevi, koji su svi dolazili preko obale Essexa, bili prisiljeni na uzmak, prije nego li su stigli u London. Počinjeno bje nekoliko štete

na kućama. Više je kuća bilo razoreno. Daljnja jedna službena brzopjavela veli, da je bilo 11 osoba ubijeno i 46 njih ranjeno. Boje se, da je još 6 lješina pokopano ispod ruševina.

Političke vijesti.

Iz govora Poljaka pl. Trampezynskog u pruskom državnom zboru.

Govornik brani Poljake proti spočitavanju, e su nezahvalni. Njemačka je oslobodila Poljake samo i jednino radi njemačkih interesa. To je bilo sa njemačke strane opetovano priznato. Njemačka mora znati, e je nakon skršenja carizma po Njemačku opasno, da imade Poljake i nadalje za neprijatelje. Poljaci bi bili drage volje spremni, da prihvate pošteno im ponudjenu ruku. U istinu je pako bila njemačka politika naprama Poljacima dvojaka, u njoj su bile uvijek dvije struje jedna uz drugu. Hvali se kulturni rad njemačke države u Poljskoj. No Poljacima bi bilo milije, da je uprava dospjela bila u ruke Poljaka, sve kad bi ovi činovnici svoj posao bili sa tehničke strane manje dobro obavljali. No Nijemci su došli u zemlju kao gospodari, a ne kao prijatelji. Dakako da dovodi okupaciju sa sobom teške terete za odnosnu zemlju, ali njemačka je vlada pošla u tom smjeru dalje, negoli je bilo potrebno i shodno. Govornik spominje kao primjer izrabljivanje štuma. Cijene su bile nerazmjerno niske, a dapače i s laplatom se ovih niskih cijena zateže uz kojekakve izlike, tako da je zemlja danas siromašna i obzirom na robu i obzirom na novac. Sa slobodom se je domaćih stanovnika bezobzirno igralo; samo jedna je neoprezna izjava dostala, da se ljudi izgone. Najgore je pitanje ono, koje se tiče poljačkih radnika, zaposlenih u Njemačkoj, a koji su bili na način, koji se protivl međjunarodnom pravu, prevareni za svoju slobodu. Bili su unajmljeni kao slobodni radnici. Ali kad su došli bili u Njemačku, kazano im bje, da se ne smiju više povratiti. Sa svih strana, a osobito iz Pomoranske i Meklenburga, stižu tužbe proti postupku s tim radnicima. Hoće li se prijateljstvo sa Poljacima, tad se mora i u poljačkim pokrajinama u Njemačkoj voditi druga politika. Dosad nema onih četiri milijuna Poljaka u Pruskoj a ma nijedne škole. Pomoću državnih se sredstava radi proti razvoju Poljaka. Dapače i tečajem se ovoga rata uastavlja s tom politikom. Vlada ne dozvoljava ništa poljačke obuke. Govornik govori zatim o odnošajima u Litvanskoj. Krivcem je rozvoja tih događajaja bio knez Ysenburg, koji je sad na sreću uklonjen. Njemačka je uprava u Litvanskoj prouzrokovala, da su se sve narodnosti u toj zemlji s'ožile u odvratnosti proti Njemačkoj. Najneprijaznije se je postupalo sa Poljacima. Osobitu je štetu pretrpjela Vilna, koja je gotovo isključivo poljački grad. Spor se izmedju Poljaka i Litavaca unjetno potpiruje; kod sastava su zemaljskog vijeća bili Poljaci posve nepravedno zapostavljeni. Isto je i sa sporom izmedju Poljaka i Rutena; o ozbiljnom kakovom sporu izmedju ova dva naroda ne može biti govora. U koliko imade sporova, oni su posve socijalne naravi. On je već češće čuo tužbe o potlačivanju Rutena po Poljacima, ali mu još nitko nije mogao kazati, u čemu se zapravo sastoji to potlačivanje. Poljaci ne žele ništa iskrenije, nego slogu s Ukrajinom. Na poziv, koji su boljševici upraveli bili Poljacima, neka krenu proti Ukrajini, odgovorili su Poljaci, da će se radije dati poubijati. Riječi i djela njemačke vlade stoje u protuslovlju. Tako je bilo u Brestu Litovskom, tako kod posljednjeg govora državnog kancelara. U ovom je govoru nakon riječi, u srdačnom i iskrenost kojih ni najmanje ne sumnja, uslijedila najjednom primjetba, da će vlada kod uredjenja granica tražiti samo ono, što je nužno sa vojničkog gledišta. Time su naviještene aneksije, koje nijesu u skladu s prijašnjim riječima. Vlada mora svoje djelo dovesti u sklad sa svojim riječima.

Novinstvo o miru sa Rusijom.

Neutralno novinstvo, pa i ono Nijemcima prijazno, piše o miru sa Rusijom veoma skeptički. Same berlinske novine nijesu sa mirom zadovoljne jer ne vide u njemu svršetka rata i početka trajnog mira, već mir sile, koji će izazvati nova naoružanja, nove ratove. „Zürcher Post“, koji izražava mnijenje njemačkog dijela Švicarske, piše, da ovaj mir nije ispunio mnoga ona očekivanja, koja se je u njega postavljalo, jer je to prisiljen mir. — Zapadno-švicarski listovi govore o „germanskom miru“. „Gazette de Lausanne“ veli, da je taj mir trijumf Svenijemaca. Nitko ne može više sumnjati, da strahovlada Svenijemaca ugrožava čitav svijet. — Švedsko novinstvo govori o vanrednoj važnosti njemačko-ruskog mira. „Svenska Dagebladet“ piše, da je u Bismarckovodoba bio Berlin političko središte čitave Europe, a sada se čini, kao da će poslije rata postati Berlin trgovačko središte čitavog europskog kontingenta,

moguće i čitavog svijeta. Svjetska je moć Rusije oborena, ali je Rusija još uvijek gorostas, kojemu u Europi nema premca. — Nizozemsko novinstvo ne smatra njemačko-ruski mir veselim događajem. „Nieuwe Courant“ piše, da ovim mirom nije svijetu osvanulo nikakvo bolje doba. Izgledi za sveopći mir postali su još slabiji. — „Algemeen Handelsblad“ vele, da je to mir isiljen nožem na grlu. Potpisan je dapače a da se nije ni raspravljalo o njegovim uvjetima. Nijemcima neprijateljsko raspoloženje u Rusiji ostaje i dalje budno. Pravo naroda na samoodređenje, naročito obzirom na kaukasko pitanje, je samo lakrdija. — „Nieuwe Rotterdamsche Courant“ upućuje na razlike u mišljenju, koje u Rusiji postoje o miru, te stoga predviđa pogoršanje položaja u velikoj Rusiji. Taj će mir samo produžiti rat. — „Telegraaf“ se obara na ukinućе turskih kapitulacija u mirovnom ugovoru. To je protukulturni čin na korist Turske. Kapitulacije su bile zdrava međunarodna institucija, kojom se je Turska imala dovesti u kole međunarodnih država. Danas je Turska predana njemačkoj samovolji. — List „Abend“ doznaje iz Berlina, da nije sklopljeni mir izazvao tamo nikakvog oduševljenja. Berlinški listovi ne pokazuju nikakvog oduševljenja, jer stoje svi pod utiskom novih bojeva na zapadu, koji će biti najkrvaviji i najstrašniji u ovome ratu. — „Frankfurter Zeitung“ piše, da taj mir nije nikakav mir sporazuma. Taj mir bi svaka ruska vlada nerado potpisala, a to je baš ono, što mora na buduću njemačku politiku prema Rusiji neugodno uplivati te ga već unaprijed oteštavati. Mir sporazuma bi, ako ne posve, to barem djelomično odvratilo pogibelj, da se ne bi u poraženom protivniku porodilo čuvstvo poniženja i želja po osvetti.

Glasovi novinstva o miru s Rusijom.

„Vorwärts“ piše, e je to zalista čuvstvo zadovoljstva, da je veliko ono klanje na sve strane prestalo barem na jednoj strani. Neprijateljstva su na istoku eto sad obustavljena. List nastavlja: Ovaj mir briše pojam „Rusija“. Rusija će odsele prema zapadu imati po prilici granice stare moskovske države. Okolo naokolo ovoga ostatka države stvara se niz novih državnih tvorevina, izrezanih iz područja, koji odgovara dvostrukoj veličini Njemačke — preko 50 milijuna čeludi biti otkripljeno od Rusije. Jedan od najgolemiših preokreta, koji se je ikad vidio u svjetskoj povijesti. Ovo je raskomadanje jedne od najvažnijih država bilo moguće, jer su ga njegovi vlastodršci prije toga uljuljali bili u potpunu vojničku nesvjesticu. Ova je ogromna država pod vladom boljševika spala u upravo besprimjerno stanje apsolutne nemoci. Boljševici se sad bez sumnje ne će prestati tužiti na njemačko radništvo, da im ono u posljednji trenutak nije djelotvorno priskoćilo bilo u pomoć. No mi moramo odvratiti, da su boljševici njemačkim imperijalistima znatno olakšali bili posao. Tko baca svoj novac na cestu, mjesto da ga sprema u ormar, taj ne smije spočitavati redarstvu, da nije budno. I tko svoju zemlju, umjesto da ju žarkom dušom brani, mirnim srcem otvara za tuđi ulazak, taj se ne može čuditi, što plijen, na laki način stečen, silno pojačava položaj onoga, koji je plijena željan.

Reforma ustava.

Vlada veli, da uvidja potrebu da se prilike u monarkiji preurede. U to je ime i izrekao ministar-predsjednik Seidler, prije negoli je pala odluka u glasovanju za proračun, nekoliko riječi, kako će se jugoslavensko i češko pitanje što skorije riješiti. Kad ne bismo bili uvjereni, da su svi govori što je dosad izrekao ministar-predsjednik puni nelskrekrenosti i nastojanja, da se izbjegne izravnom riješenju našeg pitanja, mogli bismo i zagristi u tu njemačku udicu. Ali život nas je naučio, koliko i kako se provodjaju teorije o samoodređivanju, koje su izrečene na usta ministra-predsjednika Seidlera — u praksi. Između riječi ministra-predsjednika i faktičkih čina njegove vlade, a i svih dosadanih vlada, izbija golema razlika. Tako ni reforma ustava kako si ju zamišljaju Nijemci i sa njima dr. Seidler, ne bi bila ništa nego nov zastor, koji bi imao da zakrije njemačka nedjela. Zato odlučite Jugoslaveni i Česi, da oni ne će sudjelovati u ustavnom odsjeku. Platforma, koju ponudja vlada, križa se s našim programom. „Slovenski Narod“ piše: Razočaranja tijekom nedavnog doba od godine 1867. dalje, osobito pak to, što nam se dogodilo za vrijeme rata, ustaljuje nas u uvjerenju, da je riješenje jugoslavenskog pitanja ozbiljno samo onda, dade li nam se država. Jedino, primi li se ta baza od vlade, može se od rasprave očekivati nekakvog uspjeha.

Neprijatelj madžarske države.

„Vilag“ sa sažaljevanjem konstatuje, da većina madžarskih političara, osobito stranke rada, i gotovo vascijela dnevna štampa agituje za to, da bude izborno pravo zavisno o uvjetu, da se znade čitati i pisati u madžarskom jeziku, k toj činjenici istaknuto pripominje spomenuti list u članku „Državni jezik i izborno pravo“, da svaki, tko oko toga nastoji, neprijatelj je domovine. Zašto? Ta svatko znade, da više od 8 milijuna ugarskih državljana ne umije pisati ni čitati madžarski. Većina nije

mogla, da to nauči i kad bi bila htjela, a hoće li nekad naučiti, zavisit će o madžarskoj politici. Nasilna madžarizacija ne će nikada dovesti do cilja, te imade upravo obratne posljedice. Recimo, kad bi u Rumunjskoj živjelo 4 milijuna Madžara, te da se tamo uvede zakon, da ima izborno pravo samo onaj, tko zna rumunjski, zar ne bismo smatrali to posve prirodno, kad bi se tamošnji Madžari otimali svim silama tom potlačivanju. Svaki Madžar neka se povuče u sebe, neka promisli i neka si bude svijestan, što bi osjetilo, kad bi bio slovački, rumunjski državljani ugarske domovine i kad bi morao gledati, kako mu je oteto najelementarnije njegovo pravo u doba, kad je cio svijet svjedokom pobjede demokracije, koja se radja! A to sve samo za to, jer je on Slovak, Rumunj, Srbin! Pozivljemo li se na statistiku, možemo dokazati, da bi na temelju tog nepravednog zakona bilo i pol milijuna izbornika manje, negoli na temelju osnove grofa Tisze. A to da je demokracija? Za to je najveći neprijatelj ugarske države onaj, koji hoće da na taj način nahucka 8 milijuna nemadžara proti dc movini. („Venkov“.)

Svenjemačke drskosti.

U državnom je saboru njemački zast. Waber kazao slijedeće riječi: Mi smo se trudili, da učinimo iz Bosne kulturnu zemlju. Zastupnik je Luksch kazao: Nijemci su Bosnu kulturizovali. Za nas je to veoma skupocljeno priznanje. Mi znademo i svatko, koji poznaje Bosnu, znade, da između tog njemačkog sistema i onog turskog prije 1878. ne postoji nikakva razlika. To označuje najbolje kvalitetu njemačkog kulturnog rada u jednoj zemlji, koja imade još dandanašnji, iza 40 godina okupacije, preko 80 po sto analfabeta. Tako izgleda taj toli slavljani kulturni rad. — A gospodri nar. zastupnik Malik, po imenu češki renegat, po osvjedočenju Svenljemac, koji se je u ratu odlikovao time, da se je dao zarobliti od Rusa, čim prije je mogao, povikao je na naslov zastupnika Ribarža: „Ein paar windische Advokaten am Galgen und es ist Ruhe!“ („Nekoliko vinskih advokata na vješala i bit će mir!“) I jedna i druga se izjava čudom slažu. Bosnu su Nijemci kulturizovali ili kušali kulturizovati, radi toga su po Malikovu receptu vješali. Nijesu je posve na njemački način kulturizovali, pošto nijesu čitave Bosne povješali. Njemački kulturni rad nije u toliko proveden, u koliko imade tamo još nevješanih ljudi. Živo Malik, Iro i Waber, nosioci nozrog svjetovnog nazora, koji se razvlja u sjeni kulturnih, njemačkih vješala!

Iz slavenskog svijeta.

Iz Slovenije. U „Najpreju“ piše J. P. proti sadašnjoj taktici njemačke i austro-ugarske socijalne demokracije, te veli, da je već dovoljno oportunistina, koji je postao smiješan pred svijetom. — „Slovenec“ priopćuje poziv pod naslovom „Goriški pomoć!“ te navadja u nebo vapijuće grijehe, koje je sakrivila austrijska vlada i vojničke oblasti u ubogoj Goričkoj i na goriškom puku. Pita se, da li smo u pravnoj državi ili nismo. Peti već mjesec teče, a još uvijek nijesu odstranjeni naboj, koji su još danas naokolo rastrešeni i ugrožavaju svuda ljudima život. Ako vlada ne će da učini ništa, neka ide deputacija k caru, te mu se priluzi, kako se postupa s našim narodom. I car, koji je ipak obćeo Goričkoj izdašnu pomoć, sjetit će se, kad se ga upozori na nedostatnost dosadanje akcije, svojeg carskog obećanja, te će moćnom riječju svrnuti akciju u pravu tolu i klemo. — Krekovi svečanost održavat će se u „Politeama Rossetti“, jer se prijavilo već toliko posjetnika, da bi „Teatro Fenice“ bio premalen! Sjajan dokaz, da je Trst naš, i ako ne momentano, a ono će sigurno biti naš, slovenski — jugoslavenski!

Iz Hrvatske. „Narodnim Listima“ javljaju iz Zagreba, da je prigodom zadnjih događaja u Zagrebu bilo uapšeno 20 osoba, a mnogo njih ranjeno. Bijahu četvorica također teško ranjena. „Hrvatska Država“ dneyno priopćuje nove i nove izvještaje za jugoslavensku deklaraciju. Pojedina sela u Hrvatskoj i Slavoniji, seljačke žene i djevojke dižu svoj glas i zahtijevaju naročno ujedinjenje. I sami pristaše Radićeve seljačke stranke ostavljaju Radića i njegovu samoubilačku politiku i odlučno traže slobodnu i ujedinjenu narodnu državu. — Radić piše u svom „Domu“, da će se njegova stranka (koja, kako on veli, još i radikalnije zastupa narodno ujedinjenje) sjediniti s frankovačkom strankom, za koju „Hrvatska Država“ po Starčeviću veli, da su najpodliji izdajnički elementi, koj ivode u ropstvo narod i same sebe.

Hrvatska i zabrana čeških listova. Pod naslovom „Što će učiniti hrvatska vlada?“ pišu „Narodni Listy“: Saopćismo već, da je ugarska vlada, zapravo ministar za trgovinu, sustegnulo poštanski dovoz daljnjih pet čeških listova u području zemalja krune sv. Stjepana, što znači, da niti u Hrvatsku ne smiju oni listovi, kojima ugarski ministar za trgovinu ne dozvoljava pristup u Ugarsku. Hrvatski listovi vele, da za Hrvatsku može vlada

sustegnuti poštansku dopremu jedino tada, kad dade i hrvatska vlada za to dozvolu. „Novosti“ izričito proglašuju, da Hrvati nemaju zašto da se zatvore pred kulturnim svijetom, kako to imaju Madžari. Pozdravljamo hrvatske iskaze, za koje bismo željeli, da prisile hrvatsku vladu, koja je sastavljena iz zastupnika hrvatsko-srpske koalicije, na korake proti naredbi ugarske vlade. Nema sumnje, da bi hrvatska vlada morala izvojevati pristup zabranjenim češkim listovima na područje hrvatskog kraljevstva, tim brže, što se onamo slobodno šalju listovi i iz država sporazuma, iz t. zv. „neprijateljskog inozemstva“. Kraljevina Češka pako pripada još do sada dapače „k zajedničkoj monarkiji!“

Češki govori. Češki je zastupnik Kalina u svom govoru dne 7. veljače, kako pišu „Narodni Listy“, istaknuo izreku dr. Herolda, koji je proglasio, da zastupnici ne rade samo po svojoj vlastitoj volji, nego i pod pritiskom vodje vascijeleg naroda. „I danas, mi zastupnici, znademo — reče Kalina — da radimo pod velikom neutaživom, jednoinom i suverenom voljom vascijeleg naroda. Od posljednjeg radnika, koji zna, da će jedino u svojoj državi moći uživati blagobiti i tečevine svog vlastitog rada, sve do najvišeg inteligenta, u koibama i među bogatašima danas u zbilji jedan ide među muževima i ženama. Naša djeca ne bijahu nikad tako tako razumna i ne shvaćahu, čemu oci rade, kako shvaćaju danas. Možete praviti čitanke, kako hoćete, papigovati u školi što hoćete, ta djeca vide, da umiru njihovi oci i braća, vide bijedu, glad, krv, invalide i sakate, i moraju se pitati: Čemu je pomoć otac, moj brat? A majke će im kazati: „Padoše u tuđim službama. Ali iz njihove krvi izaci će nam, krasna budućnost, jer ne bi bilo božje pravednosti, kad ne bi imalo doći do toga, da se češkom narodu dogodi po pravu“. Mi stojmo tu danas kao sluge samo svojega naroda, imamo dužnost, braniti svoj narod i nikada u tom kolebati, što imamo raditi, jer narod misli mnogo više i radikalnije od nas. Još uvijek pojavlja se amo tamo češka dušica, koja pod pritiskom Beča i prilika klone mišlju, ali su vam u češkoj i velike, čvrste i jake duše, koj: pri svakom pogledu na Beč postaju tvrdje i neumiješive, koje znadu, da se borba mora, a da će se također i provesti do kraja“.

Poljaci! Ono, čega smo se bojali, i što se nastojalo sakriti, to je nadošlo. Pato je na mozak opozicije kao težak udarac kladiva, koji ipak daje izvršnu poduku. U poljskim je zastupničkim krugovima još jedamput, valjda to posljednji put, nadjala „realna politika“. Poljaci su s demonstrativno absentirali iz zbornice, te su samo poljski socijalni-demokrate glasovali proti proračunu. Osim njih pridružise se opoziciji još dva zastupnika. Poznata je izreka, da je za Slavene potreban bič. Govorilo se to prigodom kapitulacije revolucionarne Rusije, govori se pri držanju Poljaka, a i sam je „vješalački savjetnik“ Heine bio u svojoj krvozednoj duši osvjedočen, da je bilo premalo Poljaka obješeno! Ali ni tu na jugu nije sve čisto. Ondje, gdje je bilo najužasnijeg bičevanja, probudio se mladi pravi život. Nije li čovjek sam bio progonjen, sam bio robom, teže shvaća, što znači sloboda naroda. — Istakli smo, da je ovo bilo zadnji put valjda da su se poljski zastupnici odlučili za „realnu politiku“. Taj njihov korak, uvjereni smo, da će još jače razdražiti poljski narod, koji se u ovom ratu do grla nasitio realnosti i realne politike. Dodaše se još ondje ondje pojavljuju pojedinci, koji iz osobnih interesa teže za mirom sa onima, koji su na kormilu, pa makar ti bili i krvnici njegova naroda. Tako eto i izvan okvira naše starodrevne države, u Varšavi, piše tamošnji list „Godzina Polski“ o novoj nekoj orijentaciji. Doba je već, piše u listu Mihajlo Sempicki, bivši zastupnik u dumi, da se dovede u savez njemačku bojni akciju proti boljševičkim lupeškim hordama sa sličnom akcijom poljske vojske u Rusiji. Taj bi savez mogao dovesti do saveza obiju vlada i naroda. To je plan, koji bi još mogao spasiti Poljsku, koja je stisnuta u kari-katuru male države, a mogao bitakodjer da bude i Nijemcima u korist. Možemo da ponudimo i savezničke ugovore i vojsku. Njemačka nam mora osigurati teritorijalne granice, koje su potrebne za normalni razvoj poljske države. Bolje jamstvo za sigurnost istočne Europe pružao bi poljsko-litavsko-bjeloruski savez. Taj program nije dosad popularan među pučkim masama ni u Poljskoj ni u Njemačkoj, ali glas naroda nije uvijek nepogriješiv. Nova zadaća dana njemačkim i poljskim političarima. — Tako eto poljski list i jedan glas poljskih „političara“.

Domaće vijesti.

Ljetno vrijeme. Službeni list „Wiener Zeitung“ priopćuje u svom broju od 9. ožujka naredbu sveukupnog ministarstva glede uvedenja ljetnog vremena od 1. travnja o. g. u 2 sata ujutro do 29. rujna o. god. u 3 sata ujutro.

Istarska djeca u Sv. Ivanu Zelini. Požrtvovni prijatelj naše istarske djece, gosp. dr. Mane Trbojević, kotarski liječnik u Sv. Ivanu Zelini, piše nam između ostaloga ovo: Dne 1. augusta prošle go-

dine stigla je u Hrvatsku prva kolonija istarske djece. Ta prva kolonija došla je u Sv. Ivan Zelinu. Doček je bio vrlo srdačan. Djeca su razdijeljena što kod gradjana, a što kod imućnijih seljaka. Pod kraj augusta harala je po Zagorju srbobolja, a razmahala se i u našem kotaru, te se škole ne mogu otvoriti sve do polovice novembra. Roditelji naših malih gostiju ozbiljno je zabrinjavalo, kad im djeca javljahu o bolesti, kao i o tom, da se škola ne otvara. Srećom od srbobolje nijedno se Istarče nije razboljelo, jer su svi bili u pravo doba preventivno cijepljeni protiv ove teške i opasne bolesti. Početkom školske godine valjalo je bilo djecu čim više koncentrisati bliže školi, da ih što više uzmgne u školu ići. Time se je broj Sv. Ivarskih dobrotvora umnožio, te je danas u sanome mjestu osam kuća, gdje je u svakoj po jedno Istarsko dijete udomljeno, a jedna od ovih: Nikole Antolkovića, ima pače dvoje djece, braću Bačić: maloga „Kape-taria“ Franju i brata mu Dragutina (Karla). Sva naša dječica smještena su dobro. Sa gradjanstvom se natječe seljak, koji je iz svega srca prigrlio svoga maloga gosta, pa ga obasipa očinskom ljubavi, kao svoje narodjenje dijete. Ostalo gradjanstvo, koje nije moglo po koje dijete pod krov primiti, natjecalo se dobrovoljnim prinosima za obuću i odijelo. Tako se razvijala plemenita utakmica u dobročinstvu kod sviju, a osjećaj ljubavi prema onome, koji jače strada, još nije malaksao, već je jednak od prvog dana, pa sve do danas. Gotovo sva djeca idu u školu, te sa uspjehom svršiše I. polugodište. Djeca su nestašna, ali inače dobra i mila. Dvije djevojčice: Sandrina i Zdenka, pošto su dovoljno predspreme ponijele iz svoje domaće, privatno su se spremale za višu djevojačku školu kućnoga smjera i položile 20. februara u Zagrebu ispit za prvi semestar. Zahvaliti je to u prvom redu dobrovoljnom trudu gospodjice učiteljice Mirke pl. Soštarić, koja ih je besplatno podučavala, tako da je prva od njih svršila sa dobrim uspjehom, a druga položila ispit sa odlikom. Potrebne knjige za učenje dala je svoj djeci kr. zemaljska vlada, a propisne takse za privatne ispite oprostilo je učiteljski kolegij, na čemu neka mu je od srca hvala. Od naših malih Istrana danas ih je kod nas još 18-stero. Sva su djeca zdrava i vesela. I kroz čitavo dosadanje vrijeme svi sa naši mali Istrani bili zdravi, izuzev Karla Bačića, koji je prvih dana (za dolaska prebolio „crni prišt“, i maloga Romana Sepića, koji je nedavno sretno prebolio upalu pluća. U toku ovoga vremena gotovo su svu djecu posjetili roditelji i rođjaci. Još u kratko da spomenemo o materijalnom stanju naše djece. Za nabavu odijela i obuće skupljeno je 3500 K., Od ove svote preostalo je do 650 K za ostale eventualne potrebe, dok su djeca sva pristojno odjevana i obučena. Dovolje izvještaj plemenitog gosp. doktora. Prihvatao priliku, pa mu za njegovo upravo očinsko zauzimanje izrazujemo i ovim putem našu najdublju hvalu. Od svega srca blagodarimo svim onim dobrim rodoljubima, koji su se bilo ko im prinosom sjetili naše sirotinje. Vječna hvala i dika svim onim drugim dobrotvorima, koji već mjesec i mjesec drže našu djecu pod svojim krovom. — Opatija, u ožujku 1918. — Ravnateljstvo Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru.

Milodar za našu srednju školu u Puli. Preko uprave našeg lista stigli su sljedeći doprinosi: Gosp. Kozijak iz Zagreba polaže K 5.— Jedna ukupina prijatelja naše škole darovala je K 203.— Darovnice: 1 po K 10.— 4 po K 5.— 12 po K 4.— 6 po K 3.— 52 po K 2.— i 3 po K 1.— Ukupno K 208.— zadnji iskaz K 51.403.43; sveukupno K 51.611.43. Živjeli svijetli darovatelji! Neumorno naprijed za našu kulu prosvjete!

Podružnica odbora gospodja crvenog križa u Puli, umoljava sve članove redovite i polporne, te podupratelje puljske podružnice crvenog križa, neka čim skorije pošalju pristojbinu za god. 1918. u društvenu zgradu u ulici Sv. Polikarpa br. 204 i istodobno prijave svoj točan naslov.

Beseda od našega človeka. Frana je još vavek pod ključem, pravičan kako i Bog. Za to van šajeti još ta put par besed, da se zna, da smo va cveh krajev živi, malo zdravi, a nikako zadovoljni. Kako san štel na fojev, to van delaju mir za mirom. Rusija pravi mir, Ukrajina mir, Rumunija mir. Ma vidli se da sten mirom ni človek kuntent, vidli se da mir ni bil napravljen po božjem zakonu. A vidli se kako su naš Francija i Ingleska u strahu da njim se ne bi dogodilo kako i Rusiji, da njih Jermanik pobere kuću i kućište, kako je to zel Rusiji. I tući će se, kako govore do zadnjega človeka. A Jermanik, kad je napravil svoj mir, kako je sam želel, sad sam nima mira. Misli i misli, ča će stega prit van. On zna da za svakega Jermanika ča pride na svet, a ne zna, da se Rusi, i va deset let, Rusija će gledat, da opere svoju sramotu. A pak? Dalje Jermanik ne misli. Pravit je, da je njegova, Jermanikova sablja napravila mir s Rusijom, a ne zna, da će se od sad brusit za svaku Jermanikovu sablju po dvi tri u Rusiji i da će se on dobi Rus, ki je zdigal ruke i se podavali naučit ugrizat svakega ki bi hotel zet kus njegove zemlje. Jermanikova sablja je bila, da se po domaće reče, dopan lek za Rusiju. Nas, a Rus je kako i mi, treba bičevat, koptunat, tuć po glave i po hrbe, ako ćemo se opoštenit i znat svoje cent i branit. Treba nan zet sve ča imamo, svuč nan zadnji košulju, da onda postanemo celi ljudi. — A sad se zapravo vidli, da sve ono, ča je povedal ta al on ministar za mir, da je mir bližu, da su sve samo čakule. Mir je još daleko, jako daleko. Sad će se napravili mir, ali to je mir bez importance, a sad će va imenu tog mira pitat beći za novu vojsku i će pitat i terat ljude, ki su vojske siti do gria, neka zapišu zadnji put svoje beče, s krvi zaslužene, za vojsku. A reći će da je to zadnji put, kako su rekli već sedam puti. — Va Pazinšćine ni od importance nič. Vično blato, od štacije do grada, Fojba puna kaljave, mutne i blatne vode, koju proždire gladna jama, kako proždire vojska našu najbolju decu, ki umiru za tuje interese. Al Pazinac čeka da će prit i njegov dan. Na Pazinšćine, va korizme krvavega leta 18.

Zvane Lončarov.

Prodaja riba. U slučaju, da prispje riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imaju danas vlasnici karata počevši od broja 1000.

Potreba organizacije.

Pred par dana istaklo se u „Hrvatskom Listu“ potrebu organizacije. U vijesti, koja bijaše pod naslovom „Za Jugoslaviju“ uvrštena među domaće, nabačeno je na brzu ruku, nervozno i u žurbi nekoliko misli o toj organizaciji. Pisac će mi onih redaka dozvoliti, da nešto k onim njegovim redcima pripomenem. Ističe se onde potreba ustanovljenja „središnjeg akcionog odbora za Jugoslaviju“ u Pazinu, kao središtu Istre. Nije moguće kazati, da ta misao nije lijepa. Ali za sada ostaj će i nadalje samo lijepom misli. „Tko poznaje raspoloženje naroda, znađe, da ce mu svaki rad donijeti obilno uspjeha i da će narodna stvar lako oduševiti i najšire mase naroda“... „Akcionij odbor neka ima u svakom selu, pa i u najmanjem, svoje povjerenike, koji će proširiti taj rad i u zadnji kutić naše Istre.“ Sve lijepo, hvaljevrijedno, samo vječna šteta, što je to danas, umjereno rečeno — teško ostvarljivo. Sunjam, da imade u svakom, ni u najvećem, a kamo li u najmanjem selu, danas ljudi, koji bi htjeli preuzeti na sebe nekakvo povjereništvo, osim da bi to bilo povjereništvo za dobavu brašna. Ovdje ondje naći će se koji pola utučeni učitelj, koji bi rado i uz dobru volju radio, oduševljeno i iskreno, ali tu mu opet sve dnevne brige oko prehrane sebe i obitelji protimlju sve slobodno vrijeme. A nijesu samo životne poteškoće krive tomu. Sama je naša inteligencija nemarna. Imamo narodnih zastupnika, odvjetnika, svećenika i inih inteligentiju, ne brineći se ni za što. U susjednoj slovenskoj zemlji struji mladi život. A ipak je i ondje ista bijeda kao i kod nas, pritište i mori ih ista nevolja: glad i rat. Možda i nije ondje oskudica tako užasna kao u neplodnoj Istri, možda i žiteljstvo tamo ni ne strada toliko. Ali i baš to naše stradanje moralo bi nas osvjestiti, moralo bi nas ponuditi, da se zblijemo u jednu čvrstu falangu, jer jedino svi zajedno možemo nešto postići i pripomoći sveopćoj bijedi. Ne trebamo nikakvog akcionog odbora sa blistavim imenom, al inače se ipak može učiniti. Može se pokročiti korak naprijed. Svojom geografskim položajem povezana je Istra sa Slovenijom. Odatle nam mora doći pomoć, odatle moramo očekivati spas ovom tužnom stanju. Za to i organizacija istarske inteligencije i istarskog naroda mora se provesti u zajednici sa slovenskim organizacijama. Kad bi nas Istarski narod bio već pred tridesetak godina stupio u blizli tjesniji saobraćaj sa slovenskom braćom, kad bi ovamo bili dolazili svećenici iz Slovenije, kako su dolazili iz Dalmacije, koji su se gotovo svi, osim časnih iznimaka, pripojili vladajućoj manjini i postali tako gorljivi širitelji protunarodne propagande, Istra bi danas bila i materijalno, gospodarski i narodno-politički na mnogo jačim nogama. Istarski zastupnici bijahu članovi političkih društava u Hrvatskoj, a ta politička društva ne moguše uopće da nešto u Istri poduzmu, jer je Istra svojim etnografskim položajem i svojim kopnenim i vodenim putevima od Hrvatske posve odrezana, izuzevši sjevero-istočnu istarsku obalu. I u onom dijelu, kamo je još mogao da dopre uticaj iz Hrvatske (kastavština), tamo je i doneo obilna ploda. Ali unutarnjost Istre pruža nam danas veoma tužnu sliku. Narod je zapušten, bez ikakve zaštite ni otkuda, prepušten sam sebi, bez inteligencije, bez valjanih učitelja (kojih nema ni valjanih, ni nevaljanih), bez svećenika, tako da je otkazan na svoje strasti i požude, koje ga u nestašici i vječnoj oskudici gone na nedjela, u hajduke, u tamiuce. Svi ti užasi, a k tome još i današnje nesnosno stanje, moraju nam dati odlučnost, da nesmetano potražimo bratskog utočišta kod Slovenaca. Ne treba nam nikakvog akcionog odbora ili novog nekog političkog društva. Mjesto da mirujemo i umiremo, dajmo se na posao i spašavajmo! Zadnji su nas dogadjaji uvjerili, da je narod sam sebi sve. Narod imade onakvu sudbinu, kakvu si je sam pripravio. Teška je to riječ. Znači, da svim krivicama, što nam se dogadjaju, svim mukama, koje snasamo, da smo krivi neposredno mi sami, pojedinci i skupine pojedince, koje su vodile, zastupale i hotimice i nehotice varale narod. Svijet čijeni ljude po njihovim zaslugama, i narode po njihovim djetima. Mnogi i mnogi od naših ljudi veli: Ma pustimo sada svel Ta sve zavisi o svršetku rata! Ta je teorija lažna. Rat nek se svrši, kakogod mu drago, ne može nam dati sve ono, što mi želimo, i onako, kako mi želimo. Ovih dana držala se u Zagrebu konferencija zastupnika svih stranaka iz svih jugoslavenskih zemalja. Tamo je očito udaren smjer novom radu. Dužnost je sada i istarskih zastupnika, da započnu i ovdje u Istri aktivni rad, da se okane pasivnog gledanja po strani. Od njihovog pasiviteta nemaju ni oni ni narod ništa. Slovenski zastupnici sastaju se sa svojim izbornicima, drže skupštine, sastanke, naši sjede u zapečku. I u samoj Dalmaciji, gdje nijesu prilike ni za mak bolje nego u Istri, počelo se raditi. A ovdje samo šutnja. Narod se danomice izvjavljuje za deklaraciju. Dokaz, da i on želi nešto poraditi, da se želi maknuti. Ne će li narodni zastupnici preuzeti vodstva i odgovornosti za organizaciju cijele Istre, moramo da se odmah obratimo na Slovence. U Ljubljani se preosnovala „Jugoslavenska demo-

kratska stranka“. Njezina zadaća nije, da organizira samo Slovence iz Slovenije, nego je preka potreba, koju diktiraju prilike, da organizira i Istru. Tu se svim našim ljudima otvara široko polje rada.

Polensis.

Dnevne vijesti.

Glad u Bosni. Dne 4. t. mj. stigla je u Budimpeštu, pod vodstvom zemaljskog poglavice za Bosnu i Hercegovinu, generala Sarkotića, deputacija od 14 lica, da intervenira u stvari prehrane pučanstva u Bosni i Hercegovini. U 11 sati prije podne general Sarkotić predveo je deputaciju pred ministra-predsjednika dra. Wekerle-a. Tajnik trgovačke komore u Sarajevu, dr. Spaho, naglasio je, kako se junački bore sinovi tih zemalja na svim bojištima, i dok oni ginu na bojnim poljanama, skapavaju njihove obitelji od glada. Dr. Wekerle je izjavio, da Ugarska ima velike terete, koje jedva podnosi, ali da će usprkos toga uzastojati, da se poboljšaju prilike u tim zemljama. Iza toga je zemaljski poglavica general Sarkotić, predveo deputaciju pred ministra za pučku prehranu, kneza Windischgrätza. Ovaj je stavio u izgled, da će se umjesto 10 vagona dnevno slati u Bosnu i Hercegovinu iz Ugarske 15 vagona. „Novine“.

Raja. Naš pjesnik Mažuranić napisao je lijep epos „Smrt Small-age Cengijlića“, u kojem opisuje jade uboge potinčene raje, a pisac Bakotić napisao je junački roman „Raja“. Ali oba ta djela činila nam se nekako nevjerojatna. Bila je u njoj ona junačka žica, koja je cijelu stvar prikazivala u drugom svjetlu. U obim djelima ima raja svoje osvetnilke, u jednom slučaju „četu malu sve junaka biranijeh“, a u drugom slučaju hrabre osvetnilke, neustrašive hajduke, koji uskočiše u goru, ostavivše sve, da se ondje svate i brane raju. Ali danas — danas nam se čine ona opisivanja tek kao idealne prilice, čini nam se, da je doba uboge raje, koja je stenjala u ropstvu, bilo pravim rajem, prema današnjem zbiljskom životu. Raja danas umire i gine, nepaženo i bez osvetnilke. Tužna raja, što si dočekala. — Sitna slpi kiša. Uliom po kaljuži i blatu stupa opet četa, ali ne tiho i gluho, jer stupa odnijeranim korakom gazeći blato. A sve nama upala lica bez boje i života. Prolaze i nestaje ih u kiši. Druga slika. Voz krumpira se raskrenv. Njemački mornari, crveni, ugojeni, veseli. Šne se medjusobno, vesele se. Raskrcavaju krumpir. Crvene im se užarena jedra zdrava mlada pranj. Vidi se, ne znadu što je bijeda. Katkad im lapadne iz lopate po koji krumpir, te se otkotrlja u blato. Naokolo se šuljaju, nepovjerljivo, plašljivo bošnjaci, mrtvi, upali kosturi. Polupno poberu onaj krumpir, što lapadne s voza i spremne ga u džep. A oni mladi, bujni, jogunasti, silni momci, kad vide tu raju, kako te otpatke bere, samo se smiju i šale. I pada jednom od njih na um dojeljka: Prigne se, pa izbacil punu lopatu krumpira na cestu — u blato. A raja se trgne, skoči, pa se gura, natječe, jedan od njih tura drugoga na stranu, jedan drugom otima krumpir iz ruke, svadjaju se. A oni se bujni, jogunasti momci smiju i uživaju u tom, kako se ta raja natječe. A onaj krumpir možda sa plodne moravske Hane, možda i iz Hrvatske, Slavonije i Srema odredjen za one jogunaste, zdrave, tuđe momke, otet je braći one raje, koja se za milostinju, za suvišak, što se kao gladnim psima baca, prepira. To je ona užasna naša sudbina, sudbina tužne raje, koja pobire mrvice od onoga, što joj je tuđin oteo, a sada njoj kao milostinju pruža. U onom krumpiru, što ga upali ljudski kosturi iz blata dižu, zrcali se sva naša žalosna prošlost, sva naša žalosna sadašnjost. Kaošto oni bere gladni one otpatke, tako smo se i mi dosada uvijek zadovoljavali mrvicama, koje su nam u blato bacali, uživajući pri tom kako ćemo se mi za te mrvice olinati. A mi nijesmo nikad imali u sebi toliko svijesti, ponosa i snage, da shvatimo, da je sve naše, ne samo one mrvice, nego sve, što nam oteče. Ostadosmo tužna raja, bez ponosa, ruglo, lopta, koja je služila svakome, ali sebi nikada. I danas osjećamo, da su sve one knjige ispisane o robovanju potlačene raje samo površne slike pravog današnjeg života. Daleko ropske vapimo danas: Hleba, hleba gospodaru, ne vidjemo davno hleba i a ne ćemo da znamo da je to hleba naš, plod naše zemlje, žuljeva naše braće. Tužna raja!

Djački štrajk u Splitu. „Naše Jedinstvo“ javlja, da je u petak un splitskog c. k. velikoj realci izbio opći štrajk djaka. Uzrok je zaključak semestra, kojim je prilikom preko trećine djaka izgubilo semestar radi loše ocjene u predmetima, a gotovo svi učenici šestoga i sedmog razreda dobili su slabu ocjenu u ponašanju, i morat će sada plaćati školarinu, koja iznosi ukupno nekoliko hiljada kruna. Djaci su predali memorandum upravitelju zavoda, a poslali su prepis istoga i školskim oblastima u Zadru i Jugoslavenskom klubu u Beču. Iz simpatije prema svojim drugovima stupili su u subotu u štrajk i djaci gimnazije i trgovačke škole, a sve školske zgrade čuva oružništvo.

Zabranu hrvatskog koncerta u Opatiji. „Novine“ donose iz Voloskog: Poznati je kapetan volosko-opatijski, Murat, zabranio umjetnici Ljerki Kočonda, da priredi koncert u Opatiji navodno radi toga, što nije bila voljna, da u slavenske pjeva i njemačke pjesme. U narodu vlada radi toga veliko ogorčenje. Dakle tako smo daleko došli, da u hrvatskoj Istri ne smijemo držati hrvatskoga koncerta, a u Vas u Zagrebu svakakvi švapski dotepenci slobodno drže čisto njemačke koncerte.

Unutarnji neprijatelj. Članovi gospodske zbornice spomenute u svojim govorima, e je rat proti izvanjem neprijatelju sretno dovršen, te da će isto tako biti doskora priveden ka kraju rat proti unutarnjem neprijatelju. „Arbeiterzeitung“ oštro se na to (naravno njemački socialisti oštri su i radikalni uvijek u teoriji i riječima, prakse i čina ne vole) obraća, te veli, zar smatraju plemenita gospoda u gospodskoj zbornici unutarnjim neprijateljem sve one, koji se na frontama bore i unat, koji doma od glada umiru, pošto ovi ne misle o državi kao oni. Radikalizma u riječima, u teoriji pokazaze njemački socijalni demokrat i suviše. Svojim ukočenim teorijama okužiše lakovjerne slavenske ovčice, koje se uhvatise na njihovu meku. Hoće li nešto da poskažu, to neka već jednom predju odlučno i iskreno na posao.

Mađžari u Češkoj. „Nova Doba“ javlja, da je u samim Č. Budjejevicama usredotočeno 60.000 Mađžara za neku tajanstvenu svrhu. Češki listovi vele, da se danas uz sva stečena iskustva ne može u tajanstvenosti vjerovati.

Časnici — razdavači novina. „Narodni Listy“ pišu: Iz Moskve javljaju švicarskim listovima, da je tamo sada 5000 časnika bez zanimanja. Neki od njih vrše nadničarske poslove, drugi su zaposleni kao vratari, a neki opet razdavaju i prodavaju listove. Takva je eto sudbina snašla stupove ponosne i silne carske države.

Dopisi iz Istre.

Iz Čepića kod jezera pišu nam: Dne 4. t. mj. pokopali smo ovdje našeg mnogogodišnjeg župnika i dekana, preč. gosp. Antuna viteza Nežić, uz prisustvovanje bližnje veleč. gg. svećenika te mnogobrojnog domaćeg i izvanjskog puka. Rodio se mili pokojnik u Nugli kod Roča, dne 10. rujna 1830., a zaređen za svećenika bio je 1858. godine. Župnikom u Čepiću bio je od 1864. do 1913. godine. Dakle skoro cijelih 50 godina. Bio je od svoje mladosti sve do pred nekoliko vremena veoma čvrstoga zdravlja, ali ga napokon velika starost posvema oslabi, tako te je blago preminuo u Gospodinu dne 2. t. mj., oko 12 dva sata u noći. Pokojni Antun vitez Nežić bio je veliki prijatelj i dobročinitelj, koji svojim župljanima toli svemu našem puku. Njegova je kuća bila uvijek otvorena za svakoga, koji je trebao od njega kakve pomoći ili savjeta, a osim toga svakoga bi lijepo pogostio. U Čepiću ostavio je za sobom vječnu uspomenu sa prekrasnom župnom crkvom i župnom kućom, koje je dao sagraditi crkvenim novcem, ali najviše prema vlastitoj ukusu i pod vlastitim nadzorom. Prije svojeg dolaska u Čepić služio je u Zminju, Kastvu i Mošćenicama kao kapelan i učitelj. Kad je došao u Čepić, držao je najprije sam školu, a kasnije isposlovao je kod nadležnih oblasti javnu pučku školu sa hrvatskim naukovnim jezikom. I to je bila jedna od najprvih hrvatskih pučkih škola u srednjoj Istri. Pokojni Antun vitez Nežić prednjačio je puku svojim lijepim primjerom takodjer na gospodarskom polju, osobito sa racionalnim odgojem konja, sa posipavanjem sjenokosa umjetnim gnojem, te uslijed toga pomnoženjem krme i govedjeg blaga. I u narodno-političkom pogledu bio je on svome puku uvijek u pomoć i na obranu. Radi lijepih poučak i savjeta, koje bi on davno svojim župljanima, a i drugima iz okolice, prigodom kakvih izbora, imao je više puta, sa protivničke, talijanske stranke raznih neprilika, ali se on toga nije strasio. Pol-povijeda se, kad je prigodom nekih izbora upućivao narod za toga treba da glasaše, i kad mu je jedan veoma upliveni talijanski agitator prigovarao, neka se svećenici ne pačaju u politiku, nego u crkvu, od-rješito odbrusio: „Mi svećenici delamo za Boga, puk cesara, a vi talijanaši za vruga i vaš žep“. I time ga je otpravio, tako te se više nije usudio doći potkuplji-vati njegove župljane. Radi njegovog zaslužnog dje-lovanja u puku na moralno-prosvjetnom i gospo-darskom polju odlikovale su ga e. k. oblasti križem reda Frana Josipa I. Bila s toga uspomena preč. gosp. Antuna viteza Nežić trajna među nama, a duša se njegova nautživala vječnoga raja! — Zahvalni Čepljani.

Kako se riješavaju narodnosni problemi.

U Pruskoj su nedavno dozvolili svećenikima, da podučavaju poljačku djecu vjeronauku u poljačkom jeziku. Radi toga je došlo prije nekoliko dana u pruskoj zastupničkoj kući do burnih prizora. Pruski su konservativci na najoštriji način prosvjedovali proti tomu. Celiri milijuna Poljaka u Pruskoj nema niti jedna poljačke škole, a pruski je jedan ministar imao odvažnosti, da spočitne Poljacima, e nijesu ništa učinili, da se oslobode ispod — carističkog jarma. Poznato je, da caristička vlada nije bila na-pram Poljacima nikada tako okrutna i tako bezob-zirna i nasilnička, kao pruska vlada. Ministar je mogao prema tome pitati poljačke zastupnike, što su oni učinili, da se oslobode ispod pruskog jarma. Zanimivo je međjutim, da je general Hoffmann kao mirovnih pregovaranja u Brestu Litovskom izustio znamenite riječi, da su pruski podanici poljačke na-rodnosti vršili u njemačkoj vojsci nijemo i bes-prikorno svoje državljanske dužnosti. Time je pro-sluti general Hoffmann dao već odgovor na onaj izazovni upit pruskog ministra, što su Poljaci naime učinili, da se oslobode od ruskog jarma. Ali, čini se, da time nijesu Poljaci učinili ono, što su Nijemci i Prusi od njih očekivali i da je njihovo junaštvo unutar pruske vojske bilo štetno njihovom oslobo-djenju od ruskog carizma. — Pruski ministri zahtje-vaju zahvalnost od poljačkog naroda, a to za to: Najprije su zaposjeli Poljsku i proglasili ju ne-zavisnom jedino radi toga, da se pohvale pred svi-jetom. Ovaj su korak učinili iz pruskih političkih raz-loga. Sloboda, koju su dali Poljacima, samo je epi-telon ornans. U istinu se postupa sa Poljskom gore negoli sa okupiranom Belgijom. Poljskoj je namet-nuta vlada, nametnuto sveučilište, nametnuto mini-starstvo, nametnuta štampa, zatvoreni poštteni ljudi, globljeni narodni nezavisni i rodoljubni novinaari itd., itd. Od kongresne Poljske otstupile su središnje vlasti Ukrajini Holm, a da nijesu za to pitali niti poljačkog niti ukrajinskog naroda. Bez ošteće za znatne poljačke manjine otima se Poljskoj Litva. A od preostale Poljske uzet će Njemačka radi stra-teških razloga najbogatija industrijska područja, je-dino i zadnje bogatstvo zemlje. A gospođa se pruski ministri još i tuže, da Poljaci nijesu zahvalni Nje-mačkoj! — Najvjerniji saveznici su Prusa Mađžari. Eto kako si Mađžari predstavljaju samoopredijeljenje naroda. Neki je mađžarski zastupnik uz povladjivanje i burno odobravanje većine izrekao u parlamentu u Pešti govor, u kojem je istaknuo potrebu, da se po-jača oružništvo u slovačkim pokrajinama e bi se silom spriječila svaka češko-slovačka propaganda.

Silom i vještama, to je mađžarsko geslo, to je mađžarski ideal! Tri milijuna Slovaka u Mađžarskoj nema niti jedne slovačke škole. Novac, koji je narod sakupio za svoje škole, bio je zaplijenjen od „kulturno“ mađžarske vlade i taj se novac upotrebljava za mađžarizaciju. Tko bi mogao da opiše muče-ništvo slovačkog naroda u Ugarskoj tijekom zadnjih desetogodišta? — U Beču se veoma rado govori o vjerolomnim susjedima. Kako bi se označio taj po-stupak po bečkom shvaćanju: 1848. godine bunili su se Mađžari proti caru i Austriji. Mađžari su vodili bivači rat proti državi i dinastiji. U Beču su se Ni-jemci bunili proti caru, da je morao pobjeći iz prije-štolnice. Ban Jelčić je tada spasio caru Beč, ban Jelčić je sa svojim Hrvatima navijestio rat ma-džarskim buntovnicima. A posljedica? Mađžari imaju danas — ma da su u manjini — samostalnu državu, dobit će još samostalnu vojsku, imaju pravu, da tlače ogromnu većinu ugarskog pučanstva, a Hr-vatska i Slavonija, koja je žrtvovala na hiljade i hi-ljade svojih ljudi, da spasi dinastiju i Austriju od buntovnika, predana je onim istim vjerolomnim hu-tovnicima na milost i nemilost. Povijest Hr atske iza 1848. godine, povijest je naroda pauka i mu-čenika Da li se u Beču tako shvaća vjernost? — Kako se jača oćanost i privrženost naroda u Austriji, dokazuje najbolje pisanje „Tagespost“: Prigodom mira s Rusijom i Rumunjskom pisao je taj list sasvim otvoreno, da je mir na istoku uperen proti Slavenima. Dalje opravdava taj list izvođe ministra Czappa, da će se sa slavenskim ratnim zarobljeni-cima, koji se vraćaju, postupati drukčije, negoli sa ratnim zarobljenicima drugih narodnosti. Njemački su ratni zarobljenici naime uvijek nesretnici, koji su u zarobljeništvu prepatili mnogo toga, te su dostojni svakog smučkeša, dok su Slaveni naprosto — de-zerterii! To je zahvalnost junacima Soče, Karpata, Okne, zahvala Varaždincima itd. — „Grazier Tag-blatt“ donosi opet jedan članak, u kojem latiče, da se rat proti Italiji vodi radi — Slovenaca i Hrvata! Ova je tvrdnja takva nečuvena laž, kakve još nije bilo u svjetskoj povijesti. Nijemci su bili uvijek spremni žrtvovati Galiciju Poljskoj ili Rusiji, samo da se tim putem domognu većine u austrijskom parla-mentu. Iz istih razloga agitiraju za to, da se Dal-macija prepusti — Mađžarima. Ali slovenačke zemlje ne će otstupiti Italiji! Zašto najedamput toliko au-strijskog patriotizma i toliko altruizma? „Tagespost“ je kazala, da se Jugoslavenima ne može dati uopće koncesije, pošto si ne mogu sami zatvoriti put na more. Nijemci brane dakle ove pokrajine jedino radi toga, što ih smatraju budućim njemačkim pokraji-nama, jer su osvjedočeni, da će im se pomoću vlade posrećiti, da germaniziraju ove naše zemlje. Oni brane u našim zemljama svoje imperijalističke ci-ljeve. Ne može se valjda tvrditi, da je Njemačka branila u istočnoj ili zapadnoj Africi interese jednog ili drugog crnačkog plemena. Svatko znađe, i sama tvrdi da je branila jedino svoje interese. Ali našim je Nijemcima dobra svaka besmislica kao argument proti Slavenima. Nijemci ne žele, da se naše pokra-jine potalijane jedino radi toga, jer ih oni hoće ponijemčiti. Vuk je oteo lisici kokoš, ne radi kćkoši, već da ju sam pojedet! A da im zbilja lebdi pred očima ovaj cilj, o tome nam govore Trst, Puča, Kan-fanar, Volo vo-Opatija, vllajet južna Koruška, Sta-jerska, stogodišnja povijest itd., itd. Ali poštteni će narod imati odvažnosti, da izreče otvoreno i mu-ževno ove svoje namjere. No Nijemci se stide priznati ove svoje ciljeve i traže formule, da bi nas zavaravali. To je upravo ono odvratno, što nas odbija od ovih ljudi, kojima je svako, još i tako beskarakterno sredstvo dobrodošlo da izigraju naš narod. Ali doći će doba: neka znađu, u njemačkoj smo školi dosta toga naučili i njemačke će nam metode biti veoma korisne!

Mali oglasnik

KINO CRVENOG KRIŽA
Ulica Sergija broj 34.

Današnji raspored

Zapečaćene
usnice.

Drama u 3 čina sa Vandom
Treumana i Viggom Larsonom.
Početak: 2-30, 3-40, 4-50, 6
i 7-10.

Neprekidne predstave.

Ulaznica: I. prost. 1 K; II. 40 h

Ući se može kod svake slike.

Ravnateljstvo si pridržaje pravo
promijeniti raspored.

Politeama Ciscutti

Danas u nedjelju, dne 10. ožujka,
kinematografske predstave sa
ovim programom:

Saša-ratna sedmica
broj 164 a.

Lehmann kao
prosc.

Početak predstava:
2, 3-30, 5, 6-30 sati po podne.
Ulazne cijene za ovaj film:
ulaznica za prizemlje i lože
K 1.—, lože K 2.—, naslonjač
K —-60, galerija K —40.

I za djecu! Novo za Pulu!
Salonski orkestar.

Sjetite se naše požrtvovne „Družbe
sv. Cirila i Metoda“.

POLITEAMA CISCUTTI

Pod pokroviteljstvom Njene Prouzvišenosti
gospođe admiralovice JULIŠKE FIEDLER.

U ponedjeljak dne 11. ožujka u
7 sati 30 čas. u večer

Koncerat
u dobrotvorne svrhe

pjevačice dvorake opere
NONY PALDO

Sudjeluje:
glazba o. i kr. ratne mornarice. (Dirigent
g. kapelnik morn. glazbe Theodor Christoph.)

- RASPORED:
1. Schubert: Rosamunde ouvertura (morn. glazba).
2. Verdi: Vellka arlja k operi „Traviata“ (g. Paldo).
3. Weber-Berlioz: Poziv na ples (morn. glazba).
Odmor 10 minuta.
4. a) Thomas: Styrienne k operi „Mignon“ (g. Paldo);
b) Verdi: Arlja k operi „Traviata“ (g. Paldo).
5. R. Wagner: „Majstorski pjevač“; III. čin: predigra,
ples naučnika, prikaz „majstorskog pjevača“;
(morn. glazba).
6. Rossini: Arlja k operi „Seviljski brijač“ (g. Paldo).

Za vrijeme izvajanja se ne ulazi.
Cijene mjesta (u ulaznicom):
Lože u prizemlju K 20.—, lože I. reda K 16.—, stran lože u
prizemlju K 8.—, stran lože I. reda K 4.—, sjedalo kod glazbe
K 4.—, sjedalo u parketu K 3.—, sjedalo u parketu K 2.—,
parteran ulaznica K 1-20, sjedalo na galeriji (I. do IV. red)
K 1.—, ulaznica u galeriju K —60.

ISTARSKA POSUJILNICA U PULI

regletrirana zadruga na ograničeno jamčenje
ulica Carrara br. 4, vlastita kuća
„Narodni Dom“.

Podružnica u Pazinu.
Prima uloške na štednju, te ih ukamačuje sa
4% kamata

Eskomptira mjenice uz najpovoljnije uvjete
i daje zajmove na nepokretnine.

Uredovni satovi: od 9—12 prije pod.
i od 4—6 popodne.

Srećke 4. razreda
9. razred. lutrije

mogu se dignuti do 11. o. mj. kod poslovnice
razredne lutrije Jos. Krmpotić u Puli.

„Kreditno i eskomptno društvo“

Pula trg Custozza 45
prima u pohranu novac uz najviši mogući
kamatnjak, te isplaćuje uloške po dogovoru,
bez obzira na ratno doba u svakoj visini.
Uredovni satovi su: od 9 do 12 pr. podne.

Važno!
Zamjena ratnih zajmova

ratno-zajmovne-osjegur. police

Važno! Svaki vlasnik VII. ratnog
zajma i prijašnjih emisija, lažo svoje pot-
pisivanje besplatno bez ikakve pare goto-
vine i (do K 5000) odmah skoro podvostručil.
Primjer: Proti uloženju ratnog zajma
sa n. pr. nom. K 2 700.— lažo dobije svak
bez ikakvog rizika, odmah pravovajlanu,
ratno-zajmovno-osjeguravajuću policu za po-
prilici nom. K 5 000.—

Pojašnjenja daje: Osjeguravajući odio
c. kr. aust. vojničke zaklade za udovice i
siročad u Puli, trg Custozza br. 45, I. kat,
Jadranska banka, Podružnica Anglo-austro
banke, Podružnica Kreditnog zavoda, Pod-
ružnica Depositne banke, Podružnica živno-
stenske banke u Trstu i Kreditno i eskomptno
društvo u Puli.